

150 év erdőművelése II.

Erdőnevelés és ápolás

A számtalan erdőápolással, erdőneveléssel foglalkozó cikk közül néhány ízelítő:

1905. május

Lonkay Antal: „Az áterdőlésről.”

„Az áterdölések útján nyerhető fa mennyiségek tekintetében úgyszólván teljesen tájékozatlanok vagyunk, e miatt az üzemtervi előírásokban az áterdölések útján kiszedhető fatömegek csupa óvatosságból nagyon alacsonyra vannak becsülve. Az óvatosság indokolt, mert helytelen áterdölésekkel többet ártunk, mint használnunk, de kellő ellenőrzés kikötése mellett az áterdölések tekintetében szabadabb kezet kellene biztosítani s az áterdöléseknél nem annyira a kiszedendő fatömeget, mint inkább a szakszerű áterdölés szükségét kellene előírni. »

1907. április

Róth Gyula: „Az erdölések gyakorlati keresztülviteléről.”

„...az erdőlésnél nem a kikerülő faanyag irányadó, hanem a lábón maradó. Az erdölés célja első sorban erdőápolás és ezért a lábón maradó állomány előnyére kell, hogy váljék! Ebből a szempontból megítélve világos, hogy oly erdölés, amely csak elhaló és elnyomott anyagot vesz ki, hozhat ugyan fabozamot, de semmi egyéb számbavehető befolyással nincs. Az csak a halottaknak eltakarítása, de az élőknek segítyt nem nyújt sem a koronákban, sem a gyökerekben. Erdőápolási szempontból ennek értéke semmi, gazdasági haszna csekély és legfeljebb erdővédelmi szempontból érdemel figyelmet... az erdölést okvetlenül széles mederben kell megindítanunk oly irányban, hogy a lábón maradó fák fejlődését elősegítsük. E végből bátran bele kell nyúlunk az uralkodó állományba és az erdő korával fokozatosan mind erősebben kell megszakítanunk a záródást is a legszébb, legértékesebb anyag javára, a hibás alakú és beteg fákat el kell távolítani, de az életképes gyengébb anyagot kíméljük. E mellett törekednünk kell a törzsek arányos elosztására és az elegy arány helyes szabályozására.»

1933. február, március

Maróthy Emil m. kir. erdőtanácsos, kerületi erdőrendező: „Állományápolás, fiatalosok felszabadítása” cikkben a tisztítások elmaradása vagy szakszerűtlensége miatt – tulajdonost és nemzetgazdaságot – ért kárra hívja fel a figyelmet.

„Amikor az ország súlyos gazdasági válsággal és pénzügyi nehézségekkel küzd, /amikor csupán faanyagért a magyar pengők milliói özönlenek a külföldre, szomorúan hangzik az a megállapítás, hogy Csonkamagyarország fiatal és középkorú erdősegeinek tekintélyes része, ha nem is siralmas, de minden esetre olyan állapotban van, amilyenben rendszeres kezelés mellett, lennie nem volna szabad.»

Fahasználati módok és üzemmodok, erdőkezelési szemlélet

E százötven éves erdészettörténeti keresztmetszet azt is feltárja, hogy vannak örökzöld témák, amik talán kisebb mértékben, de ma is foglalkoztatják a szakmát.

Az erdészeti elméleti szakemberek ajánlásai és a gyakorlati kivitelezés döntő többsége között mindig is voltak eltérések. Így van ez ma is például a természetes felújítás vagy a szálalás esetében, de például az elegyesség kérdésében már sokkal nagyobb a szakmai egyetértés.

1867. április

Erdődi Adolf: „Szaporítsuk az elegyes állabokat.” Az elegyes erdők kialakításának fontosságát, károsításokkal szembeni nagyobb ellenálló képességét, nagyobb gazdasági értékét taglalja. Összeveti az elegyes állományok előnyeit és hátrányait.

1884. áprilisi szám lapszemléje beszámol a szálalás és a vágásos üzemmód előnyeit, hátrányait bemutató kiadványról.

„Vágásos- vagy szálaló gazdaság czím alatt nagy érdekű cikket közöl a „Schweizerische Zeitschrift für das Forstwesen” f. évi I. füzet, Landolt tanár tollából. Mintbogy az erdő-gazdaságnak újabb irányzata az eddig túl-

ságosan pártolt és alkalmazott vágásos gazdaságtól a szálaló felé kezd hajolni, s ez az eddigi gazdálkodásban nagy fordulatot képez, teljesen indokoltnak, sőt szükségesnek véljük Landolt értekezést az alábbiakban ismertetni.»

1889. április

Pech Dezső, m. kir. főerdész: „A közeperdő üzem” előnyeiről ír.

„Mióta az 1879. évi XXXI. törv.-cikk életbelépett s ennek alapján a területi erdők szakszerű kezelésére is mind nagyobb gond fordítatik, a közeperdő üzem jelentősége nálunk is jóval emelkedett. A területi erdőbirtokosok nagy része aránylag csekély erdőterülettel rendelkezik, igényük és szükségletük azonban – mi a faválasztékok különfélésegit illeti – annál nagyobb.»

1903. június

Kaán Károly: „Vezérelvek a feltárt erdők felújításánál” címmel érdekes megközelítésben tárja elénk a gyenge feltartás és a mesterséges felújítás közötti összefüggéseket.

„Az erdőfeltárás munkájával ledőlnek azon utolsó kételyek vagy tényleges nehézségek, melyek miatt az erdőbirtokos a hegyvidékek tülevelű, lombos vagy akár lombossal vegyes tülevelű erdősegeinek természetes felújítása elé hosszabb idő óta majdnem kizárólagosan a mesterséges erdőtelepítést helyezte s ennek alapján kérlelhetetlenül tarra vágatta az erdőt, mely annak idején jórészt az anyafák alábulló magjából keletkezett.

... ahol lehet, a természet munkájának támogatása mesterkedés nélkül igénybe vétessék.»

1911. március

Rainiss István: „Tölgyesek fokozatos felújítása egész fordulószaki idő alatt” cikke a természetes felújítás érdekében a gyakorlattal összhangban lévő üzemtervezést szorgalmazza.

„Kívánatosnak tartanám, hogy... a fokozatos felújító vágásmódot alkalmazó

A vetények megóvása a madarak ellen.

A karókon ülő orvadaraktól a kisebb madár sereg annyira fél, hogy az általok uralt környékről nagyobbára elköltözik, a nagyobb magevő szárnyasok nevezetesen a varjak azonban nem hagyják el oly könnyen kedves legelőjüket, ezek ugyanis seregesen összecsoportosulnak s a legnagyobb zajjal az orvadarak körül szállongnak s úgy tesznek mintha heves támadást intéznének ellenük, annyira azonban nem jó a dolog, s miután a varjak látták, hogy a ragadozók minden félelem nélkül stoice ülnek s helyeikből nem mozdulnak, annélkül, hogy csak egy is leült volna közülök odább állanak, ugyan azon fogást ismételve más, sőt néha harmad nap, természetesen ugyan azon eredménynel; – később végképen elmaradnak.

P., 1863. augusztus. 32. old.

erdőtisztek minél többen hozzászóljanak, hogy így elérjük azt, miszerint ne az erdő szenvedjen az üzem- tervi előírásokért, hanem az üzemtvi előírások alkalmaztassanak a való életbe.

1920. augusztus

Roth Gyula: „A szálerdők természetes felújításának előkészítése” címmel a szerző gyakorlati tapasztalatait közli.

„Általánosságban azt mondhatjuk, hogy az erdőgazdasági tudomány képviselői a természetes úton felújított, egyes és vegyes korú erdőt követelték, a gyakorlatban pedig egyre jobban terjedt a mesterségesen felújított elegyellen egykori erdő. Az elegyellen, egykorú, tarvágásos szálerdő teljességgel természetellenes. Ha a természetes úton keletkezett erdőket vizsgáljuk, megállapíthatjuk, hogy nagyobb kiterjedésű elegyellen erdőket a természet csak a luczfenyőkből alkotott, ezekben is szórányosan egyéb fajok vannak belekeverve és az elegyellen luczosok korántsem egykorúak, sőt igen nagy korkülönbségeket találhatunk látszólag teljesen egyöntetű állományokban. A többi fajfajból elegyellen erdőt a természet nem alkot. Ahol a bükköt, jegenyefenyőt, tölgyet, erdei- és feketefenyőt nagyobb területen elegyellenül találtam, ott mindig emberi beavatkozás nyomait is meg tudtam állapítani, a koradatai pedig minden, a természetes eredet bélyegét viselő erdőben feltűnően tájbatárok között ingadoztak.”

1921. december

Kaán Károly: „Szálalóvágásos gazdaság lomberdőkben. Többtermelés fokozatos használással” című cikkében a sok ütemben – néhány évente – végrehajtott gyérítések és véghasználat kivitelezését részletezi. Felhívja a figyelmet a lomberdők ilyen kezelésénél szükséges nagyobb odafigyelés fontosságára.

„Azok az eljárások, amelyek fenyves gazdaságokban jó eredményre vezetnek, lombos és főleg tölgyerdőgazdaságban céltalanok, sőt nem egy esetben károsak. Szegélyvágások tölgyerdőkben tuskósarjas értéktelen fiatalost teremtenek, s hozzá ott, ahol a vad jobban elszaporodott, vadlegelőikül szolgálnak. A nagyobb vagy legalább is számbajövő lékek ugyanilyen eredménnyel járnak, s a magból kelt természetes felújulás ártalmára vannak.

A tölgy, mely fiatal korában nagyon eltűri a beárnyalást, igen kevés megvilágosítás mellett már alátelepedik.

A fokozatosan, de óvatos körülményekkel végrehajtott olyan koronabontás,

Ákácunk neve és eredete.

Az ákácot teljes joggal nevezhetjük a mienknek. Hogy milyen áldás ez a fa nekünk, arról különösen a nagy magyar Alföld és a Dunántúl erdőten vidékei beszélhetnek, a hol ez a fa egész erdőt pótol, mert „gazdaságosan” művelhetik, hamar kész. Tűzifa, épületfa, szerszámfa, szálló karó és kerítés karó, egyszóval minden kikerül belőle. Ezen felül a vidék szépítéséhez is hozzá járul. Csak az, ki e vidékek gazdaságait beutazta, bir fogalommal arról, mennyivel másképp néz ki a gazdaság ott, a hol nemcsak pusztáról-zusztára, de – mondhatnám – tábláról-táblára sorokban kultivált ákácok övezik a határokat, s e fák díszítésen kívül haszonnyújtásra is hivatvák.

Ez a fa eredeti hazájában: Pennsylvia, Illinois, Virginia, North-Carolina és Tennessee államokban, valamint a Mississippi mellett most is vad állapotban található. Angol neve : *Locust-tree* (Locust = szöcske, Isten lova = sáska faj, tree = fa.) Nálunk 300 év óta honos s itt is sok helyt már elvadult.

közli : Flatt Károly. (EL 1889. június, 499. oldal)

mely az egyéni kiválás szerint fejlődésre legalkalmasabb fatörzsek tömegyarápodását czélozza s ezzel az erdőgazdálkodásnak a többtermeléshez fűződő érdekeit szolgálja, megoldani képes a teljes sikerű felújulást és a kellő mértékig tartott beárnyalás révén azt a fontos érdekét is, hogy a tuskók ne sarjadzanak. “

1926. december

Róth Gyula: „A természetes felújításról” című cikkében egy korábbi, a természetes felújítást előtérbe helyező cikkre reagálván így ír: „Előre bocsátom, hogy elvileg a természetes felújítás alapján álllok, de sobasem hangoztattam az “abszolút természetes felújítást”, ellenkezőleg, ismétellen kiemeltem azt, hogy egyelőre - évtizedeken keresztül - többnyire szükségünk lesz arra, hogy nagyobb mértékben mesterségesen segítsük ki a természetes felújítást. A mi erdeink legnagyobb részben nincsenek oly állapotban, amely a természetes felújítás zavartalan menetét lebeletvé tenné; mégba sikerülne is a vágást mindvégig a legelőnyösebben vezetni, akkor sem lehetne biztosítottak mondani a sikert, mert a természetes felújítás bosszú ideig tartó, gondos és céltudatos előkészítést kíván, ha t. i. azt rendszeresen és állandóan akarjuk biztosítani. Sikeres kivitele mindig nebezebb, mint a mesterséges ültetés. Teljesen kizárni még a későbbi jövőben sem fogjuk tudni a mesterséges segítséget, legfeljebb ott, ahol tényleg szálalással dolgozhatunk. Ahol felújító vágásokkal – területileg elhatárolt bontásokkal – kell dolgozoznunk, ott mindig fognak maradni – igaz, nem nagy – részek, amelyek mesterséges pótlást követelnek.”

1927. április

Braxatorisz Zoltán m. kir. főerdőmérnök: „Az erdő felújításáról” cikkben leírja hogy az ideális természetes mage-

redetű felújítással szemben miért alkalmazzák a sarjerdő üzemmódot.

„Ha teljesen a természetre bízunk a felújítás munkáját, ez tulajdonképpen nem felújítás, hanem helyesebben természetes felújulás, a kibasznlás következménye. Szálerdő üzemmódban kezelt erdőségeink legnagyobb része nincs olyan állapotban, hogy a bármiképpen előidézett természetes felújulás mértéke az erdőgazda igényeit kielégítené, viszont a mesterséges felújítás ma már majdnem elviselhetetlen költségek elé állítja a birtokost. Ezért alkalmazzák itt (Dunántúl) előszeretettel a sarjerdő üzemmódot főleg a kisebb erdőbirtokosok, mert a felújítása költség nélkül, természetes úton történik, az úgynevezett felújító vágásos gazdasági eljárással és pedig oly mértékben, hogy majdnem megközelíti a teljes természetes felújulást.”

1949. augusztus

Blickhardt József: „A szálalás lehetőségei hazánkban” címmel tudósít arról, hogy: „Erdőművelési tudásunk mai fokán kikísérletezett tények kell elfogadnunk, hogy a szálaló-üzemmód a legalkalmasabb a fenyvesek és a fenyőfajokkal egyes állományok esetében a legjobb szerfaminőség eléréséhez. Ez egyben alá is támasztja a Gazdasági Főtanács rendelkezését, amely szerint az északi hegyvidéki erdők szálaló üzemmódban kezelendők.

„Az Egri Erdőgazdasági Vállalat mérlegeli az eddigi üzemmódokról a szálaló erdőre való áttérés lehetőségeit, s az arra legalkalmasabbnak vélt egyelőre két állományába szakbizottságot hívott meg. Az egyik állomány a szilvászáradi, a másik a fenyvespusztai erdőgondnokság kerületében van.”

1956. augusztus

Jablánczy Sándor: „A felújítógáz hazai helyzete és fejlesztésének útjai”

Mit tudunk az erdőről?

Nem tudjuk még, milly korban adják a teljzárlatu álladékok a legnagyobb átlagnövedéket, ha minden használható fát számításba veszünk; miután eddigi termési tábláink a fiatalosok csekély fáját épen nem veszik tekintetbe. Ha a tudós erdőszők azt hiszik, hogy e még hiányzó ismereteink tisztán tudományos uton pótolhatók, ha a matematák képleteket gondolnak ki, melyek szerint a a fanövekvést minden termőhelyre nézve meglehessen határozni, ha a physiológok a növényáplálás elméletét csak félig s akkor is félreértve arra alkalmazzák, mikép kiszámítsák a nőtért, mellyet az álladékok egyes fáinak kell elfoglalniok, hogy azok a talajból lehető legtöbb faanyagot szivjanak, akkor nagy tévedésben szenvednek.

E.1863. január. 17. old.

cikkben ma is érdekes adatokat közöl.

„A múlt helytelen erdőgazdálkodása következtében hazánk erdeinek több mint negyed része tarvágásos sarj üzemből származik. Állományaink fele tarvágásos szálalásos üzeméből keletkezett és alig egynegyed része ered felújító vágásokból. Ennek a szomorú képnek reális kiegészítője az élőfakészlet példátlan alacsonyysága: bektáronként 100 m³. Erről mondja az 1040/1954. sz. M. T. határozat első fejezete, hogy: „az élőfakészlet a kapitalista rablógazdálkodás következtében csak mintegy 2/3 része” a nálunk lehetséges és szükséges élőfakészletek. A határozat szerint (IV. fejezet) felújító vágásokat elsősorban bükkösökben és úde, elegyes tölgye-

sekben kell alkalmazni; a tarvágást teljesen meg kell tiltani a vízmosásos, valamint a 20°-nál meredekebb begyoldalakon.»

Az **1992. szeptemberi** szám a természetközeli erdőgazdálkodást szorgalmazó Pro Silva magyarországi csoportjának megalakulásáról tudósít.

1999. február

Dr. Koloszar József: „Szálalás ideális körülmények között” címmel adja közre a szálalásról alkotott véleményét.

1999. június

Varga Béla: „Egy újabb lépés a természetközeli erdőgazdálkodás felé”:

„Tíz évig tartó megalapozó munka után 1999. március 25-én Budapesten, az ÁESZ székbázisában a természetes folyamatokat követő erdőgazdálkodást szorgalmazó európai erdészek egyesületének (Pro Silva Europa) 26. nemzeti csoportjaként megalakult a Pro Silva Hungária közhasznú társadalmi szervezet.”

A **2002-es** számokban Pro Silva erdőkezelésről szóló cikkek jelennek meg.

2005. szeptember

Dr. Madas László, dr. Koloszar József, Csépanyi Péter: „A vágásos erdőből a szálalóerdőbe” címmel az átalakításról adnak közre hasznos gondolatokat.

Zárszó

Ilyen szűk terjedelmi keretben természetesen csak néhány főbb gondolat, érdekesség felvillantására tehettem kísérletet.

Örvendetes, hogy az Erdészeti Lapok minden számát sikerült digitalizálni, így az érdeklődő közönség számára is hozzáférhetővé tenni. A Lap hiteles erdészettörténeti keresztmetszetet ad, egyedülálló forrása a szakma számára ma is zömében vállalható, hasznos gondolatoknak, információknak.

Urbán Pál

az Erdőművelési Szakosztály elnöke

ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

ADÓSZÁMUNK: **19815905 -2 -41**

Kedves Olvasónk!

Ha Fontos számodra az Erdészeti Lapok megjelenése;

Ha Fontos a Vándorgyűlés, az erdészbarátság;

Ha Fontos az erdőkért végzett szakmai munka és még számos kiemelt ügy az érdekeink képviseletében:

akkor kérjük, támogasd az adó 1% -ának felajánlásával Egyesületünket!

Sokan nem ajánlják fel az adójuk 1%-át, így az felhasználatlanul az államkasszába kerül vissza...

Reméljük a mi munkánkat támogatásra érdemesnek találod!

Felajánlásodat, támogatásodat hálásan köszönjük!